

Υλικά Σημειωματάρια και συλό

Οδηγίες

Ο εκπαιδευτικός εξηγεί τα διαφορετικά επίπεδα της διακυβέρνησης: τοπική, περιφέρειας, εθνική, ομάδων χωρών (περιφερειακή) και διεθνή.

Οι μαθητές διαβάζουν τα κείμενα και κατόπιν ερευνούν και ταυτοποιούν ποια εργαλεία πολιτικής (στρατηγικές, συμβάσεις, οδηγίες κλπ.) έχει υπογράψει και εφαρμόζει η Κύπρος.

Οι μαθητές, ανά ομάδες, αναλύουν αυτά τα διεθνή εργαλεία πολιτικής και βρίσκουν πληροφορίες για τα παρακάτω:

- Ποιοι είναι οι στόχοι της σύμβασης /στρατηγικής; Η σύμβαση/ στρατηγική αναφέρεται στην παρακολούθηση, την επιβολή ή και στα δύο;
- Ποιες χώρες συμμετέχουν στη σύμβαση;
- Ποια είναι τα οικοσυστήματα-στόχοι: παράκτια, θαλάσσια, βενθικά;
- Ποιοι είναι οι μετρήσιμοι στόχοι της σύμβασης; Μέχρι πότε πρέπει να επιτευχθούν;
- Ποιοι είναι οι μηχανισμοί ελέγχου εφαρμογής της σύμβασης σε διεθνές επίπεδο;

Οι μαθητές εστιάζουν την προσοχή τους στη σχετική εθνική νομοθεσία, τα μέτρα και τα σχέδια δράσης που ευθυγραμμίζονται με τα παραπάνω διεθνή εργαλεία. Κατόπιν απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Υπάρχει σχέδιο δράσης στη χώρα;
- Ποια αρχή είναι υπεύθυνη για την εκτέλεσή του;
- Ποια είναι τα κύρια μέτρα που προβλέπει το σχέδιο δράσης;
- Υπάρχουν τεκμηριωμένα αποτελέσματα από την εφαρμογή των μέτρων;

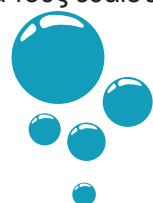
Οι μαθητές αναδεικνύουν το θέμα στις τοπικές και στις εθνικές αρχές γράφοντας ένα γράμμα ή παίρνοντας συνέντευξη από έναν αρμόδιο π.χ. δήμαρχο, βουλευτή, κλπ. Οι παρακάτω ερωτήσεις μπορεί να χρησιμοποιηθούν κατά την συνέντευξη:

- Γνωρίζετε τα εργαλεία πολιτικής και τα μέτρα που ισχύουν και αφορούν στα θαλάσσια απορρίμματα;
- Τα εφαρμόζετε;
- Εάν ναι, σε ποιες περιπτώσεις και πώς; Εάν όχι, γιατί όχι;
- Τι θα μπορούσε να βελτιώσει την εφαρμογή των μέτρων;
- Ποιοι οφείλουν να είναι πλήρως ενημερωμένοι σχετικά με αυτά τα μέτρα;

Επέκταση

Οι μαθητές εκπονούν μια μικρής κλίμακας έρευνα για το κατά πόσο οι άνθρωποι γνωρίζουν τις συμβάσεις που έχει υπογράψει η Κύπρος. Μπορούν να διαχωρίσουν τους διάφορους εμπλεκόμενους, όπως π.χ. ιδιοκτήτες παραλιακών καταστημάτων, φαράδες, λιμενικοί, προσωπικό εμπορικών πλοίων ή σκαφών αναψυχής, κλπ. Εάν προκύψει ότι αυτοί δεν είναι ενημερωμένοι, οι μαθητές αναλαμβάνουν δράση προκειμένου να τους πληροφορήσουν και να τους ευαισθητοποιήσουν.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ

Σε αυτή τη δραστηριότητα οι μαθητές ενημερώνονται για τις διεθνείς προσπάθειες αποφυγής και αντιμετώπισης των θαλασσίων απορριμμάτων και γενικά της ρύπανσης. Ερευνούν τα κύρια εργαλεία πολιτικής, που χρησιμοποιούνται για την προστασία των Ευρωπαϊκών Θαλασσών και μελετούν βασικά θέματα, όπως οι σκοποί διεθνών συμβάσεων και στρατηγικών, οι εμπλεκόμενες χώρες, τα είδη προστατευόμενων οικοσυστημάτων και οι σχετικές δράσεις.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κοινωνικές Επιστήμες, Γλώσσα, Επιστήμες Περιβάλλοντος

ΗΛΙΚΙΑ ΜΑΘΗΤΩΝ

14-15 ετών

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

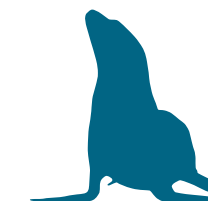
90 λεπτά

ΣΤΟΧΟΙ

- Να ενημερωθούν σχετικά με τις τακτικές και πρωτοβουλίες της Ε.Ε και περιφερειακών περιοχών για την αντιμετώπιση των θαλασσίων απορριμμάτων.
- Να αναγνωρίζουν ότι το ζήτημα των θαλασσίων απορριμμάτων είναι πρόβλημα παγκόσμιας εμβέλειας.

ΠΗΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Οδηγία-Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική της ΕΕ: <http://ec.europa.eu/environment/water/marine>
 Σύμβαση της Βαρκελώνης: www.unepmap.org Σύμβαση του Βουκουρεστίου: www.blacksea-commission.org
 Επιτροπή του Ελσίνκι: www.helcom.fi Σύμβαση OSPAR: www.ospar.org Σύμβαση της Βασιλείας: www.basel.int
 Σύμβαση MARPOL: www.imo.org/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/International-Convention-for-the-Prevention-of-Pollution-from-Ships-%28MARPOL%29.aspx
 Σύμβαση UNCLOS: www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

Η κατάλληλη νομοθεσία είναι απαραίτητη για να αντιμετωπισθεί το ζήτημα των σκουπιδιών της θάλασσας. Δεδομένου ότι το πρόβλημα είναι παγκόσμιο, είναι σημαντικό να θεσπισθούν διεθνείς νόμοι. Τα ισχύοντα νομοθετικά πλαίσια που αφορούν στις πηγές (χερσαίες ή θαλάσσιες) των θαλασσίων απορριμμάτων είναι πολλά και λεπτομερή και συχνά αλληλεπικαλύπτονται. Ωστόσο, παρά την πληθώρα των εργαλείων άσκησης πολιτικής, η πρόκληση αφορά στην εφαρμογή τους στην πράξη...

Στο επίπεδο της Ε.Ε.

Οδηγία-Πλαίσιο για τη Θάλασσα Στρατηγική - Marine Strategy Framework Directive (MSFD)
Η οδηγία αυτή του 2008, θεσπίζει το πλαίσιο και κοινούς στόχους για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, έως το 2020. Τα Κράτη Μέλη καλούνται να αναπτύξουν τη δική τους θαλάσσια στρατηγική με βάση έντεκα δείκτες για τον προσδιορισμό της «καλής περιβαλλοντικής κατάστασης» των θαλασσών τους (ο ένας αφορά τα θαλάσσια απορρίμματα). Η στρατηγική πρέπει να συμπεριλαμβάνει (α) αξιολόγηση της αρχικής κατάστασης των θαλασσιών υδάτων, (β) καθορισμό της «καλής περιβαλλοντικής κατάστασης» και (γ) σαφείς περιβαλλοντικούς στόχους και προγράμματα παρακολούθησης. Το 2012, οι χώρες αξιολόγησαν το θαλάσσιο περιβάλλον τους και όρισαν τους σχετικούς στόχους και μέτρα, τα οποία πρέπει να μπουν σε εφαρμογή έως το 2015. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 2020, είναι απαραίτητη μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και η συνεργασία των γειτονικών χωρών, Ευρωπαϊκών και μη, που μοιράζονται μια θάλασσα. Από το 2010, συστάθηκε μια Ομάδα Εργασίας για τα σκουπίδια της θάλασσας, στην οποία συμμετέχουν ειδικοί επιστήμονες και που σκοπό έχει την υποστήριξη των Κρατών Μελών στην αντιμετώπιση των θαλασσιών απορριμμάτων. Αυτή η Ομάδα έχει εξετάσει τις πηγές, τις τάσεις και τις επιπτώσεις των σκουπιδιών της θάλασσας.

Εκτός από την Θαλάσσια Στρατηγική, υπάρχουν και άλλα εργαλεία στην Ε.Ε. που αναφέρονται στα θαλάσσια απορρίμματα, όπως οι οδηγίες που αφορούν στα απόβλητα, στη συσκευασία, τους ΧΥΤΑ, τις υπηρεσίες των λιμένων, το νερό, κλπ.

Σε Επίπεδο Περιφερειακών Θαλασσών

Η Σύμβαση της Βαρκελώνης (Μεσόγειος Θάλασσα)
Η Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και των Παράκτιων Περιοχών της Μεσογείου, γνωστή ως η Σύμβαση της Βαρκελώνης, έχει υιοθετηθεί από 22 χώρες της Μεσογείου. Η σύμβαση υπεγράφη το 1976 και τροποποιήθηκε το 1995. Με την πάροδο του χρόνου, ο αρχικός σκοπός τη διευρύνθηκε ώστε να περιλαμβάνει την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτής της Σύμβασης θεσπίστηκαν επτά πρωτόκολλα που αφορούν σε ισάριθμα περιβαλλοντικά ζητήματα στη Μεσόγειο. Το Πρωτόκολλο Χερσαίων Πηγών και Δραστηριοτήτων αναγνωρίζει τα θαλάσσια απορρίμματα ως μείζον ζήτημα, ενώ κι άλλα πρωτόκολλα έχουν άμεσες ή έμμεσες αναφορές σε αυτά. Το 2012 αναπτύχθηκε το Πλαίσιο Στρατηγικής για τη Διαχείριση των Θαλασσιών Απορριμμάτων ακολουθούμενο το 2013 από το νομικά δεσμευτικό Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για τα Θαλάσσια Απορρίμματα.

Η Σύμβαση του Βουκουρεστίου (Μαύρη Θάλασσα)
Η σύμβαση για την προστασία της Μαύρης Θάλασσας από την ρύπανση, υπογράφηκε το 1992 στο Βουκουρέστι και υιοθετήθηκε το 1994 με την συμμετοχή έξι χωρών. Η Σύμβαση στοχεύει στην καταπολέμηση της ρύπανσης από χερσαίες και θαλάσσιες πηγές κι έχει απώτερο σκοπό την επίτευξη αειφόρου διαχείρισης των θαλασσιών πόρων και την αειφόρο ανάπτυξη. Τα τρία πρωτόκολλα της Σύμβασης αφορούν στη ρύπανση από χερσαίες πηγές, την απόρριψη αποβλήτων και τα ατυχήματα που σχηματίζουν πετρελαιοκηλίδες. Επειδή το ζήτημα των θαλασσιών απορριμμάτων δεν είναι ούτε τόσο αποδεκτό ούτε τόσο γνωστό στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, δεν υπάρχουν ακόμα ειδικές νομικές διατάξεις που να αφορούν στη διαχείρισή τους. Το νέο, αλλά όχι ακόμα εγκεκριμένο, Πρωτόκολλο για την Προστασία του Θαλασσιού Περιβάλλοντος της Μαύρης Θάλασσας από Χερσαίες Πηγές και Δραστηριότητες είναι πολύ σημαντικό δεδομένου ότι τα θαλάσσια απορρίμματα είναι στην λίστα των επιβλαβών υλικών.

Η Σύμβαση του Ελσίνκι (Βαλτική Θάλασσα)
Το 1974 όλες οι χώρες της Βαλτικής υπέγραψαν μια Σύμβαση για την αντιμετώπιση όλων των πηγών θαλάσσιας ρύπανσης, τη Σύμβαση του Ελσίνκι για την Προστασία του Θαλασσιού Περιβάλλοντος της Βαλτικής Θάλασσας, η οποία μπήκε σε ισχύ το 1980. Η επικαιροποιημένη της έκδοση του 1992 υπογράφηκε από όλες τις χώρες της Βαλτικής και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και εγκρίθηκε το 2000. Η Σύμβαση στοχεύει στη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης που πηγάζει από τους ποταμούς, τις αποχετεύσεις, τους χώρους

ταφής, τα πλοία καθώς και αέριους ρυπαντές. Οι συμβαλλόμενες χώρες ενέκριναν πολλές οδηγίες για την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος, άμεσα ή έμμεσα σχετιζόμενες με τα θαλάσσια απορρίμματα. Μέχρι πρόσφατα, τα θαλάσσια απορρίμματα δεν θεωρούνταν μείζον πρόβλημα στην Βαλτική Θάλασσα καθώς απουσίαζαν τεκμηριωμένες μελέτες και αξιόπιστα δεδομένα γι' αυτά, αλλά σήμερα το ζήτημα απασχολεί και προβληματίζει.

Η Σύμβαση OSPAR (Βορειοανατολικός Ατλαντικός)
Η Σύμβαση OSPAR για την Προστασία του Θαλασσιού Περιβάλλοντος στον Βορειοανατολικό Ατλαντικό εγκρίθηκε το 1992 και μπήκε σε ισχύ το 1998. Έχει συμπεριλάβει και επικαιροποιήσει δύο παλαιότερες Συμβάσεις, του Όσλο (1972) για την απόρριψη αποβλήτων στη θάλασσα και του Παρισίου (1974) για τις χερσαίες πηγές θαλάσσιας ρύπανσης. Η σύμβαση OSPAR στοχεύει στην καταπολέμηση της ρύπανσης από χερσαίες πηγές, απορρίψεις αποβλήτων, αποτεφρώσεις και υπεράκτιες πηγές, καθώς και την αξιολόγηση της ποιότητας του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η σύμβαση OSPAR όπως και οι παλαιότερες έχουν μια μακριά ιστορία στην αντιμετώπιση του ζητήματος των σκουπιδιών της θάλασσας. Υποστηρίζονται άμεσα μέτρα παρακολούθησης, μείωσης, και «αλίευσης» απορριμμάτων (Fishing for Litter).

Σε Παγκόσμιο Επίπεδο

Πολλές διεθνείς συνθήκες ασχολούνται, άμεσα ή έμμεσα, με το θέμα των θαλασσιών απορριμμάτων. Η Διεθνής Σύμβαση για την Πρόληψη Ρύπανσης από τα Πλοία (MARPOL), συγκεκριμένα στο Παράρτημα V, ασχολείται ειδικά με τα απορρίμματα των πλοίων. Η Σύμβαση του Λονδίνου για την Πρόληψη της Θαλάσσιας Ρύπανσης από την Απόρριψη Αποβλήτων και Άλλων Υλικών σχετίζεται με την διαχείριση όλων των πηγών θαλάσσιας ρύπανσης. Άλλες σχετιζόμενες με το θέμα συμβάσεις είναι η Σύμβαση της Βασιλείας για τη Διασυνοριακή Μεταφορά και Διαχείριση Επικίνδυνων Αποβλήτων και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) που αφορά στη διαχείριση των θαλασσιών πόρων.

Πως οι αντικαπνιστικοί νόμοι αύξησαν τα αποτσίγαρα στους δρόμους
Οι πρόσφατες απαγορεύσεις του καπνίσματος σε εσωτερικούς χώρους, σε πολλές χώρες, μετατόπισαν τους καπνιστές «έξω». Όμως, το κάπνισμα οπουδήποτε δεν υπάρχουν τασάκια, στους δρόμους, τις εισόδους κτιρίων, τα πάρκα, τα αυτοκίνητα, αύξησε τα αποτσίγαρα, τα οποία τελικά φτάνουν στη θάλασσα μέσω του ανέμου και των αποχετεύσεων των ομβρίων υδάτων. Με άλλα λόγια το κενό μεταξύ των αντικαπνιστικών και των περιβαλλοντικών νόμων το «πληρώνει» το περιβάλλον. Η ευαισθητοποίηση του κοινού παράλληλα με μέτρα πρόληψης, όπως η χρήση ατομικών φορητών σταχτοδοχείων και η τοποθέτηση δοχείων σε εισόδους κτιρίων, μπορεί να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα.

Βέβαια, η καλύτερη λύση για την υγεία και για το περιβάλλον είναι να πούμε όχι στο κάπνισμα!

